

bijlage: proces AV en IT en rol IVO bij grote bouwprojecten

Inhoudsopgave

Inhoud

1	Positionering, aanleiding en gebruik	4
2	Proces	4
2.1	Tijdens definitie en aanbestedingsfase:	4
2.1.1	Opstellen PvE:	4
2.1.2	Opstellen VS	5
2.1.3	Dialogogronde/NvI	5
2.1.4	Inschrijving	6
2.2	Tijdens VO/DO/UO: ontwerp zittingzalen	6
2.2.1	ontwerp zittingzalen en verhoorruimten	6
2.2.2	Meubilair	6
2.2.3	Integrale planning	6
2.2.4	Aantrekken Av adviseurs/partners	6
2.3	Tijdens realisatie	6
2.3.1	Keuze: start installatie AV vóór of ná oplevering gebouw door ON.	6
2.3.2	Procesbeschrijving bij installatie AV vóór oplevering	7
3	Organisatie	8
4	Financieel	8

1 Positionering, aanleiding en gebruik

Dit document is een bijlage bij het ‘Spoorboekje, rollen en acties bij (ver)nieuwbouw projecten Rechtspraak’ waarin per bouwfase producten en de onderlinge rolverdeling tussen Gerecht(en), RVB en Raad is beschreven.

Deze bijlage gaat nader in op het invoegen van IT (werkplekken, aanleg justitienet) en met name AV (Digitale zalen: beeldschermen, microfoons, luidsprekers, camera's) bij (ver)nieuwbouw projecten. Deze zaken worden niet geleverd via de RVB uitvraag, dus door ON, maar via IVO bij eigen leveranciers (eerder zo bepaald in beleidskader).

Dat invoegen van IT en AV bleek in de eerdere projecten niet eenvoudig, zo ondervonden alle betrokken partijen. Eén belangrijke oorzaak is dat zowel het RVB als IVO in hetzelfde bouwproject opdrachtgever zijn, maar wel naar verschillende marktpartijen. Het is dus zaak om in dat opdrachtgeverschap zoveel als mogelijk gezamenlijk op te trekken om zo eenduidig mogelijk de markt te kunnen benaderen. Dat gezamenlijk kunnen optrekken is in deze procesbeschrijving vertaald en geplaatst in het te doorlopen traject van een (ver)nieuwbouw. Nadruk ligt daarmee op het ‘hoe’ en daarmee de rollen van IVO en van RVB. Het ‘wat’, dus welke behoefte een Gerecht heeft qua IT en AV, heeft wel een plek (in het begin van de procesbeschrijving) maar komt verder niet aan bod.

Ieder (ver)nieuwbouwproject is uniek waardoor ook het te doorlopen proces telkens wat anders kan zijn. Zo is de bij deze proces beschrijving aangenomen contractvorm ‘DBM’. Afhankelijk van de precieze contractvorm verschilt echter ook de risicoverdeling tussen Staat (RVB, Gerecht, IVO) en de markt (ON). Welke contractvorm van toepassing is wordt duidelijk tijdens de ‘definitiefase’, (zie Spoorboekje).

Gebruik van deze beschrijving is, vergelijkbaar met de doelstelling van het spoorboekje, dan ook bedoeld als richtinggevende handreiking om van daar uit gezamenlijk het te doorlopen proces vorm te geven. Voor wat betreft de IT/AV is dat dus ook samen met IVO.

2 Proces

Onderstaand zijn per bouwfase de belangrijkste inhoudelijke producten benoemd die relevant zijn voor de integratie van AV/IT in een bouwproject. Daarbij is beschreven hoe het product tot stand komt en wie daarbij welke rol hebben.

2.1 Tijdens definitie en aanbestedingsfase:

Onderstaande acties worden bij de start van een bouwproject (als onderdeel van het totaal aan acties uit de hoofdttekst) besproken tussen RVB, Gerecht, Raad en IVO. Doel daarvan is om een gezamenlijke aanpak en planning te maken voor deze fase zodat alle partijen weten wat en wanneer te doen. Deze planning wordt beheert in de projectgroep.

2.1.1 Opstellen RPvE:

- A. Als onderdeel van het Ruimtelijk PVE dat gerecht en Raad samen opstellen worden een aantal standardeisen aan de nieuwe huisvesting opgenomen die nodig zijn voor de inpassing van IT en AV voorzieningen. Denk aan aantal of hoeveelheid MER- en SER-ruimten, hun nabijheid tot zalen

en andere ruimten, behoefte aan flexibiliteit in vloeren tbv kabels ('computervloer'), bewaken van zichtlijnen in de zaal.

Update 2026: Deze standaard eisen set is opgesteld door IVO en team Huisvesting van de Rvdr. De eisen liggen vast in het 'Brondocument AV en ICT'¹.

- B. Daarnaast stelt het Gerecht, in overleg met de Raad en IVO, vast welke IT en AV functionaliteiten nodig gaan zijn in het nieuwe gerechtsgebouw. Dat gaat naast zaken als bijvoorbeeld wifi dekking en aantallen IT werkplekken met name om de mate van digitalisering (AV) van de verschillende zitting en verhoorruimten.

Door de standaard eisen uit het brondocument te combineren met de gemaakte keuzes die invulling geven aan aantallen en ruimten ontstaat een compleet beeld van de eisen mbt huisvesting van AV en ICT in het RPVE

2.1.2 Opstellen VS

- A. RVB vult, gebaseerd op bovenstaande input de VS (OS). In enkele interne expert sessies met IVO wordt dat in detail aangevuld. IVO toetst, samen met het Gerecht, de definitieve versie van de VS (Relatics).
- B. Als onderdeel van de VS beschrijft/tekent het RVB principe indelingen van zittingzalen en verhoorruimten. Daarin wordt aangegeven wat de principe opstelling is van vast meubilair en wordt de principe maatvoering van zalen ed. duidelijk. IVO geeft (evt samen met dan reeds ingehuurd externe adviseurs) indicatief aan waar AV middelen nodig gaan zijn waarbij tevens gelet wordt op zichtlijnen en de loop van kabels ed.
- C. In de aanbestedingsleidraad wordt de rol van IVO benoemd en wordt de noodzakelijke afstemming en samenwerking met ON in volgende stappen (zie ook verderop) aangekondigd. Die samenwerking wordt, als onderdeel van de samenwerking die ook gevraagd wordt met Gerecht en RVB, opgenomen in een gunningscriterium. Tot slot worden in de VS enkele output producten (integrale planning, detailtekeningen zalen) benoemd.
- D. In deze stukken worden, indien mogelijk, reeds uitspraken gedaan over de realisatiefase (zie ook 3.3.2). Zo wordt aangegeven of de installatie van AV door IVO vóór of ná oplevering start. Zeker indien dat vóór oplevering is geeft IVO, gebaseerd op ervaring, een indicatie hoeveel tijd er ca. nodig zal zijn voor deze installatie. Ook over demarcatie van werkzaamheden etc. (zie weer 3.3.2.2).

2.1.3 Dialoogronde/NvI

- Gedurende de Dialoog zal ICT en specifiek DZZ een thema zijn waarbij de gegadigden nader kunnen ingaan op wat gevraagd is en welke oplossingen zij denken daarbij nodig te hebben. Voorstelbaar gebeurt dit in expertsessies. Daarin treden IVO, zijn externe adviseurs en de ICT deskundige van het RVB in co productie op om vragen te beantwoorden, en, voor zo ver van toepassing, ook te reageren op voorstellen. Dit allemaal wel onder strikte regie van de RVB als aanbestedende dienst.

¹ Momenteel is dat versie 2024. De meest actuele set wordt door de Rvdr aangeleverd als onderdeel van het RPVE.

2.1.4 Inschrijving

- IVO toetst samen met de ICT deskundige van het RVB de inschrijvingen van gegadigden op het terrein van ICT en DZZ. En oordeelt mee bij het gunningscriterium ‘Samenwerking’ indien van toepassing.

2.2 Tijdens VO/DO/UO: ontwerp zittingzalen

2.2.1 ontwerp zittingzalen en verhoorruimten

Weliswaar zijn, als onderdeel van de VS, principe indelingen van zittingruimten meegegeven (zie 2.1.2. B) met indicatief aangegeven waar AV middelen moeten komen. Toch zal het nodig zijn, bijvoorbeeld door de vorm van de zaal van het winnende ontwerp, om deze principe indelingen uit te ontwerpen. Daarom dient de ON vóóraf (bij inschrijving als onderdeel van ‘samenwerking’ bijvoorbeeld) een procesvoorstel te doen, waarin ruimte is om IVO en de dan door IVO ingehuurde gespecialiseerde AV adviseurs te betrekken. IVO geeft uiteindelijk, via achtereenvolgens Gerecht (OG IVO) en Raad (OG RVB) en daarna RVB (OG ON markt), akkoord op deze ontwerpen.

2.2.2 Meubilair

Sinds een aantal jaren/projecten levert IVO het meubilair. Daarbij wordt onderstaand proces doorlopen:

- De ON ontwerpt het uiterlijk van het meubilair en beschrijft de overige eisen aan het meubilair (demping tbv akoestiek bijvoorbeeld).
- IVO laat zijn meubelleverancier productietekeningen maken gebaseerd op dat ontwerp. Daarin kunnen dan de sparingen ed worden opgenomen die nodig zijn voor de integratie van de AV middelen.
- De ON toetst de productietekeningen.
- Pas daarna worden door de meubelleverancier in productie genomen.

2.2.3 Integrale planning

Afspraken over het proces (hoe precies, contactmomenten en communicatie wanneer precies) voor deze beide producten worden gemaakt tussen ON en, via RVB, IVO. Bewaking en regie hiervan ligt bij het projectteam waarin RVB (opdrachtgever ON) en het Gerecht (opdrachtgever IVO) zitting hebben

2.2.4 Aantrekken AV adviseurs/partners

IVO zorgt vóórafgaand aan deze fase dat de benodigde expertise aanwezig is. Dat zal gaan via de tijdig door IVO ingehuurde gespecialiseerde AV adviseurs. Of IVO deze partners betreft via de eigen mantel overeenkomsten óf een specifiek voor het bouwproject uit te voeren aanbesteding, hangt af van het project (groot en met lange doorlooptijd neigt naar aanbesteding). Die afweging is aan IVO i.o.m. de inkoopadviseur van het LDCR. Daarbij speelt overigens ook de doorlooptijd van het inkooptraject een rol. Dat traject moet dus tijdig (direct ná gunning ON of mogelijk zelfs eerder) starten.

2.3 Tijdens realisatie

2.3.1 Keuze: start installatie AV vóór of ná oplevering gebouw door ON.

Er is een bewuste keuze te maken of de installatie van de AV en ICT zaken door IVO en zijn partners ná oplevering door ON of al eerder worden uitgevoerd:

- Voordeel van starten door IVO ná oplevering ON is dat er geen wezenlijke onderlinge afhankelijkheden zijn en er meer duidelijk is hoe de verantwoordelijkheden zijn.

- Nadeel van starten ná oplevering kan zijn dat:
 - Het moment van in gebruik name door het gerecht op een later moment kan starten. Dat kan ook financiële gevolgen hebben: bijvoorbeeld al wel betalen van gebruikersvergoeding voor het nieuwe gebouw.
 - Ook zal ON ná de werkzaamheden van IVO en partners hoe dan ook nog een aantal beperkte installatiehandelingen moeten vervullen (bijv. monteren noodknoppen en lichtbediening op Meubilair).

Verder speelt bij deze keuze een rol of IVO en partners zelf de installatie van bijvoorbeeld luidsprekers doen, of dat de keuze valt om dat bij de ON te beleggen. In dat geval zal de keuze al snel vallen om de installatie van AV en IT al tijdens de bouw, dus vóór oplevering door ON, te laten plaatsvinden.

Deze keuze wordt gemaakt in het projectteam voor de huisvesting waarin RVB (opdrachtgever ON) en het Gerecht (opdrachtgever IVO) zitting hebben. IVO levert daartoe advies via zijn opdrachtgever, het Gerecht.

2.3.2 Procesbeschrijving bij installatie AV vóór oplevering

Hieronder een aanzet indien IVO en partners vóór oplevering ON starten aangezien daar de meeste raakvlakken.

2.3.2.1 ‘deeloplevering’

De ruimten waarin IVO en partners aan de slag gaan moeten aan bepaalde condities voldoen, enigszins vergelijkbaar met een deeloplevering (een instrument waarvoor ook daadwerkelijk kan worden gekozen

- De ruimten waarin IVO en zijn leveranciers aan de slag gaan (zittingzalen, etc) dienen schoon, stofvrij en afsluitbaar te zijn;
- ON verricht in deze ruimten geen werkzaamheden meer anders dan die moeten worden afgestemd met IVO (zie hieronder)
- Voor de dataruimten gelden de voorwaarden uit het HBI 2.0;
- Meetrapportages voor akoestiek (voldoen aan OS eis nagalm) lichtinval, verlichting zijn aanwezig en door RVB (geen steekproef maar volledig).
- De netwerkrapportages dienen aan te tonen dat het netwerk gecertificeerd is. Daarnaast moet het netwerkrapportages een 100% pass aantonen. Dit vereiste is hoger dan de eisen voor certificering.
- Verzekering voor de te plaatsen apparatuur moet geregeld zijn (door IVO, bij keuze deeloplevering). Kosten worden gedragen door het Gerecht

2.3.2.2 Vaststellen demarcatie werkzaamheden

Het moet vóóraf precies duidelijk zijn of ON nog wel werkzaamheden doet in opdracht van IVO en partners, of dat IVO die voor eigen rekening neemt. Denk aan:

- Leggen kabels vanaf AV SER onder computervloer naar aansluitpunten meubilair ed. Dat is tot nu toe altijd ON geweest, dus dat kan het uitgangspunt zijn. Maar dient per project bewust gekozen te worden.
- Ophangen luidsprekers en andere zaken aan muren en andere vaste delen. (Het leidingwerk en de kabels zijn reeds door ON aangelegd, ná ophangen daadwerkelijk aansluiten doet IVO).
-

2.3.2.3 Integrale planning tijdens realisatie

Om bovenstaande soepel te laten verlopen is het opnieuw zaak alle acties op te nemen in een integrale planning waarin werkzaamheden van ON en IVO/partners (en evt. ook het Gerecht) zijn opgenomen.

Het RVB houdt, als formele schakel met de ON, regie over deze planning. Er dienen vooraf goede afspraken gemaakt te worden met zowel IVO als ON hoe te handelen bij wijzigingen in deze planning, en wie de evt. financiële consequenties daarvan draagt. Richtinggevend bij die financiële consequenties is ‘de vervuiler betaalt’: degene die de vertraging veroorzaakt is primair aansprakelijk voor de schade voor de andere partij te beperken en evt. te vergoeden.

Naast DZZ staat IVO ook aan de lat voor realisatie van onderstaande zaken. Ook deze werkzaamheden moeten een plek krijgen in de integrale planning. Opnieuw is het het Gerecht dat als opdrachtgever van IVO bewaakt dat dit gebeurt. RVB en Rvdr, die vaker dergelijke projecten doen, zullen het Gerecht daarop attenderen:

- Aanleg justitienet (incl. graafwerkzaamheden). Ca. 30 weken voor een nieuwe aanleg dient dit aangevraagd te worden. ON moet hier rekening mee houden met de aanleg van het buitengebied en het plaatsen van bouwmaterialen en schafketen;
- Inrichten datanetwerk (EFR, MER, SER); Conform HIB 2.0 moet deze 6 weken voorafgaand aan oplevering gereed zijn.
- Koppelen TCS. Dit kan pas worden gekoppeld op het moment dat het datanetwerk actief is. Werkzaamheden zijn voor IVO niet van invloed op de bouw.
- Inrichten kantoorverdiepingen
- Inrichten Vergaderzalen
- Plaatsen overige AV

3 Organisatie

- Gezien bovenstaande integrale aanpak ligt het voor de hand IVO steviger dan voorheen op te nemen in de projectorganisatie aan OG zijde (RVB, Raad, Rechtbank).
- Tijdens de definitie- en aanbestedingsfase is de rol van IVO nog beperkt tot expert. Aansluiting met bijvoorbeeld het projectteam kan dan verlopen via het gerecht (formele opdrachtgever IVO).
- Bij de fase waarin het detailontwerp wordt gemaakt en zeker in de fase van realisatie zijn de afhankelijkheden zo groot dat het Gerecht ervoor kan kiezen IVO deel te laten nemen in het project team..
- Indien het Gerecht en IVO de risico's zodanig hoog inschatten dan kan in onderling overleg en in overleg met de overige deelnemers (Rvdr, RVB) besloten worden IVO een plek in de Stuurgroep van het bouwproject te geven.

Als het zinvol is om daarnaast ook een projectorganisatie tussen Gerecht en IVO in te richten (conform Amsterdam) dan kan daartoe over gegaan worden.

4 Financieel

Aan de huidige financiering verandert door dit voorstel in principe niets. De bouwkundige voorzieningen (MER/SER ruimten, leidingwerk en kabels, bouwtechnische eisen aan zalen) blijven onderdeel van het bouwproject en worden door RVB via GBV doorbelast aan de Raad. Werkplekken en

DZZ voorzieningen worden afgenomen bij IVO door de Rechtbank, die daarvoor een vergoeding aan IVO betaalt. Mogelijk kan het nodig zijn aanvullende afspraken te maken door de precieze keuzes qua demarcatie (denk aan levering meubilair en zie o.a. ook 3.3.2.2).

Voorstelbaar kan zijn om de projectgebonden kosten die IVO maakt (nu onderdeel van opdracht Rechtbank aan IVO) apart inzichtelijk te maken en te laten financieren door de Raad. De reden daarvoor is dat, zoals uit bovenstaande proces blijkt, deze kosten direct samenhangen met het nieuwbouw project.